

5. E imp c AE s L aurelius
6. verVS aug triB POtesti cosII
7. divii pii FILI divi Hadria
8. IVI ne PO tes divi
9. traiani PArthici pro
10. nepotes divi nerVae
11. AB nepotes CA
12. C M · P · I.

Lectura : Imp(erator) cae(sar) M(arcus) Aurelius Anton(inus) aug(ustus) pontifex maxim(us) tribunicia potes(tate) XVI co(n)s(ule) III et imp(erator) caes(ar) L. (Au)relius Vera(s) aug(ustus) trib(unicia) p(otes-tate II) co(n)s(ule) II divi Pii fil(i) divi (Hadri)an(i) nepotes divi TR(aiani par)thici pronepotes (divi Ner)ve ab n(e)po(tes).

Pe stâlpul lung ar mai fi în rândul al 12-lea: m(ili) a p(assuum) . . .

După cum rezultă din ambele inscripții anul când au fost puși stâlpii aceștia — și deci când s'a restaurat șoseaua — a fost 162 d. Cr., căci în acest an Marc Aureliu avea pentru a 16-a oară puterea tribuniciană și pentru a 3-a oară consulatul. Interesant este că inscripții identice și tot cu această dată se află și pe un stâlp miliar găsit în satul Tatlângeacul-mare, dintre Mangalia și Constanța (C. I. L. III nr 7616), și probabil pe un altul găsit la Hârșova (Tocilescu, Neue Inschrift. a. d. Dobrudscha, p. 27, nr 3). Aceasta ar dovedi că întreaga șoseaua limesului scitic a fost restaurată de Marc Aureliu în acest timp, când de altfel s'au restaurat șoselele și pe alte granițe ale imperiului.

CONST. MOISIL.

Între prețioasele memorii publicate în timpul din urmă de d. N. Iorga în «Analele Academiei Române» e de menționat în deosebi pentru Buletinul nostru acel privitor la un călător italian prin Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia dela 1672 (Analele citate, mem. sect. ist., t. XXXIII, nr. 2), în care d-se analizează vechia publicație — *Quanto di più curioso e vago hà potuto raccorre Cornelio Magni, nel primo biennio da esso consumato in viaggi e dimore per la Turchia*. Parma 1678.

Această rarisimă carte, cunoscută numai din titlu celor doi istorici mai vechi ai Imperiului otoman, Hammer și Zinkeisen, e cercetată și analizată acum pentru întâia oară — valorându-se ca un foarte important izvor pentru istoria culturală turcească din a doua jumătate a sec. al

XVIII-lea — de cel mai nou și mai distins istoric al Împărăției osmane, de d. N. Iorga.

Firește că nu e locul aci, în această publicație cu caracter special, a se face o dare de seamă mai amănunțită asupra știrilor lui Magni privitoare la stările de cultură din Imperiul turcesc. — Mulțumindu-ne deci numai a atrage luarea aminte asupra lor a cetitorilor, cari vor găsi între aceste știri unele de interes foarte apropiat pentru noi, cum sunt bunăoară acele despro rânduirea și mersul oștirilor împărătești dela Reni la Tușora, trecem la ceea ce ne privește în deosebi — la relațiunile ce ni se dau despre Iași în acelei vreme.

Intr'adevăr, întovărășind armata turcească, Magni avu prilejul a vizita și Capitala Moldovei, lăsându-ne știri destul de însemnate asupra celor văzute. Din ele relevăm aci cele câteva ce intră în cadrul preocupărilor noastre : relațiunea despre Curtea domnească, care, după cum observă d. Iorga, nu poate fi vechia curte din oraș, ci noul palat al lui Duca-Vodă dela Cetățuia, știrile despre arhitectura bisericii Golia, informațiile despre ornamentația bisericii Treisfetele și mențiunea despre biserica ruinată a lui Ștefan-cel-Mare din Vaslui, pe lângă care trebuie să se înțeleagă și palatul domnesc al marelui Voevod, complet ruinat încă de pe vremea lui Vasile Lupul, după cum atestă scrisoarea acestuia tipărită în Buletinul nostru, a. I, nr. 1.

Cum vedem dar, în cartea sa Magni ne dă știri destul de însemnate pentru cei ce se ocupă cu studiul antichităților românești, pentru a căror cunoaștere relațiunile călătorilor străini sunt izvoarele cele mai de seamă, și fiindcă aceste relațiuni nu sunt tocmai numeroase, trebuie să ne bucurăm când altele nouă sunt scoase la iveală, cum sunt și aceste ale lui Magni, comunicate Academiei de d. N. Iorga.

A. L.

Primul nostru pictor cunoscut pare a fi fost un transilvănean numit *Toma Turbulea*. Unde a învățat, dela cine și-a câștigat primele cunoștințe de pictură, e nelămurit până acum. Căci îl cunoaștem numai când gusta roadele talentului său, care îl făcuse pictor de curte al regelui polon Ștefan Báthory (1576—86).

Numele-i curat românesc — scris *Toma Turbulya* — ni l-a păstrat o diplomă din 1579 a numelui rege polon (v. *Századok*, an. 1880, pag. 834),